

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA
 1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
 SIBIU
 1 august
 nr. 29—30
 1996

MOMENTUL ȘAGUNA ÎN ISTORIA BISERICII TRANSILVANIEI

Serbarea de la Putna, 1871

— Prilej deosebit de evocare a înaintașilor noștri —
 — 125 ani —

Momentul Șaguna în istoria Bisericii și în destinul Transilvaniei se înscrie ca un moment de răscruce pe o întindere de mai mult de un sfert de veac (1846—1873). Un sfert de veac mereu în dilatare pentru că Șaguna a inițiat și a trasat orientări noi pentru Biserica ortodoxă a vremii lui, dar beneficiile lor se resimt și azi și se vor resimți peste veacuri. Valorile lac istorie și cariere fără limite. Ele antrenează în lucrarea lor mai multe generații și sunt ca pcmii: înfloresc și reînfloresc, dau fructe într-un an și în anii următori într-un perpetuum care capătă caracter de act genezic, fiecare s.ârșit dovădindu-se părelnic, căci se transformă într-un nou început.

Activitatea lui Șaguna e una de temelie. Pe o astfel de temelie se pot reface ziduri, se pot rectorii instituții, în pas cu vremea și cu cerințele ei, fără a se lua totul de la început. Așa tradițiile nu împiedică dezvoltarea, iar dezvoltarea care e în firea lumii, nu omoară tradițiile. Starea de continuitate și cea de înnoire e o mergere firească înainte mână în mână.

În cazul nostru chiar dacă societatea e într-o continuă evoluție, ea rămâne așezată pe permanența care dau unitate unui neam și istorie sale. Cineva a spus despre Șaguna că a fost „începătorul a toate” și a fost așa. El a dat consistență și o nouă conștiință la tot ceea ce trebuia scos din rutină și trezit din somnul care uneori exprimă oboseală născută din suferințe și din prea multă așteptare. Șaguna a fost un dangăt de clopot urias care a trezit din amorțire, conștiințe și destine, a redat speranțe și vigoare, a pus, plujul în brazdă și a desțelenit ceea ce amenința să devină o păloagă. Ani și ani, ca într-un cosmar secular, ajunsă să numere optsprezece secole în care i s-a pândit limba și credința, elemente de identitate, Transilvania și transilvănenii au rezistat. Și când puterile păreau să se apropie de sfârșit, a venit Șaguna. Om de răscruce. Om providențial. Și toți s-au trezit. Au revenit frumoși, încrezători, luptători, „ca viteazul din poveste”. Trecură prin ai grei de umilințe. Fiind cei mai mulți, erau ingenuncheați de cei puținii, înviorați de împrejurări politice puternice. Acasă la ei fiind, erau tratați ei ca străini. Și casa lor nu era a lor, și timpul lor nu era al lor, siliți să accepte o stare de iobăgie. Și sufletul le era pândit cu gândul hain al stăpânilor străini de a-i mutila, de a-i împărți, de a-i pune chiar să se lupte între ei, ca să nu mai speră împreună, ca să nu mai lupte împreună, creind unei părți iluzia că e mai privilegiată decât cealaltă. Nici ca neam nu erau recunoscuți, ca să nu aspire la drepturi. Nu s-a lăsat românul, chiar în aceste condiții vitrege, într-un context care îl predestina la sclavie. A fost Horia cu ai lui. L-au decapitat. A fost Avram Iancu. L-au silit la o însingurare care l-a măcinat ani îndelungați.

Au răsarit apărătorii ortodoxiei, interzise dar arzând sub cenușă. L-au mucenicit de la vlădică până la opincă.

Și a venit Andrei Șaguna.
 A venit dintr-un spațiu de dincolo de hotarele care i-a adunat pe români pe un pământ care le-a fost hărăzit lor de Dumnezeu. Dar conștiințele românești nu sunt determinate numai de granițe. Iată, ele se pot naște oriunde există sămânța românească. Putea să fie un om mare, un om deosebit și în spațiul în care s-a născut, între alte națiuni. A și dovedit-o. Acolo a ajuns la înălțimi care l-au împus a fi vrednic de a fi trimis între cei de un neam cu el, în Transilvania. Dumnezeu l-a trimis. A fost un moment în care Dumnezeu și-a aruncat o privire anume asupra Transilvaniei.

Formalitățile urmau să se facă pe pământ. Atunci, deodată, s-au trezit „stăpânii lumii”, cum sunt numiți printr-o metaforă stăpânitorii lăuzești, sensibili adesea la momele de codițe negre, și au încercat să-l refuze pe Șaguna. Din trei candidați el a ieșit din voința electoratului dirijată, al treilea. Dar ceea ce se hotărâse Sus, nu mai putea fi modificată. Providența nu se lasă supusă la vot.

Și a fost ales Șaguna.
 Era dreptul împăratului de a alege pe unul din trei, indiferent de numărul voturilor. În „constituția” Providenței sunt prevăzute și situații în care Providența să fie factor de selecție și de decizie, chiar dacă acest lucru pare a fi de competența unui stăpânitor lăuzesc.

Așa a venit Șaguna pe scaunul episcopal al Transilvaniei, după ce doi ani (1846—1848) păstoriise pe scaunul incert de vicar-archimandrit. Până la 1761 Ortodoxia transilvăneană n-a avut ierarhie. Sub presiune și mimând anumite măsuri mai luminate din partea „împărăției” veneze, românii li se permite după 60 de ani să aibă din nou un episcop ortodox. Li se dă însă unul sărb, ai cărui trei urmași, până la 1810, deci pe o perioadă de ceva mai mult de jumătate de secol (1761—1810) vor fi toți sărbi, până la Vasile Moga care va fi aproape 40 de ani (1810—1846) timorat, înfricoșat, obligat să trăiască sub amenințarea unui „decalog” umilitor, care i s-a cerut în scris, adică unor condiții drastice de exercitare a misiunii lui pasionale între tot ieul de ingrădiri, dezonorante în primul rând pentru cei care le-au emis. Sunt așa de multe umilințele la care au fost supuși românii ortodocși, încât catalogul lor devine obositor și încărcat până la neverosimilitate.

Câteva elemente din biografia lui Șaguna ar fi necesare înainte de trecerea la inventarierea faptelor lui mari, care îl țin și astăzi treaz în conștiința românilor.

— S-a născut la 1 ianuarie 1809, la M.șkolc în nordul Ungariei, din părinți aromâni, originari din Grabova, lângă Moscopole, în Balcani, unde au trăit până la finele secolului al XVIII-lea.

— În 1814 Naum Șaguna, tatăl lui Andrei Șaguna, trece la catolicism.

— În 1816 copilul Anastasie (viitorul Andrei) începe școala la M.șkolc.

— În 1826 termină gimnaziul catolic la călugării piariști din Pesta.

— La 29 decembrie 1826 trece la Ortodoxie printr-o declarație scrisă în limba latină, din convingere și pentru că aceasta a fost religia strămoșilor săi. A fost un act de curaj și de demnitate, deși aproape se autoexcluea din societatea în care trăia și care era exclusiv catolică și protestantă.

— Între 1826—1829 urmează filosofia și dreptul la Buda și la temină.

— În 1829 pleacă la Vârșet și se înscrie la teologie.

— La 1 nov. 1833 intră în monahism și își schimbă numele în Andrei, probabil nu fără a dori să se lege de apostolul care stă la începutul creștinării românilor, Andrei.

— Între 1834—1838 trece prin toate treptele ierarhice până la preot și cele onorifice până la protosinghel.

— În 1842 este făcut archimandrit la mănăstirea Hopova.

— În 1845 este stareț al mănăstirii Covil, în eparhia Neoplantei din Serbia.

— La 15/27 iunie 1846 este trimis vicar general la Sibiu, în locul episcopului Vasile Moga mort la 1 oct. 1845. Avea rangul de archimandrit, nu de episcop.

— La 18/30 aprilie 1848 este hirotonit la Carloviț ca episcop al Transilvaniei. Cu prilejul hirotoniei a rostit cuvintele rămase memorabile: „Pe românii transilvăneni, din adâncul lor somn (vreau) să-i trezesc și cu voia către tot ce e adevărat, plăcut și drept să-i îndrumez”. E o declarație-program. Ea dovedește că știa unde merge și ce avea de făcut. Nu era un simplu plasament al unui oarecare aromân, poate incomod pentru sărbi și pe care aceștia au voit a-l trimite cât mai departe, sau, poate să fi gândit că trimite aici un om format și promovat de ei, prin care să se revină în Transilvania la situația de dinainte de Vasile Moga, ca episcopi sărbi la Sibiu.

— La 3—15 mai 1848, la numai câteva zile după hirotonie și întoarcerea de la Carloviț, merge la Blaj și prezidează împreună cu episcopul greco-catolic Lemeny, Adunarea de pe Câmpia Libertății.

I se încredințează Petițiunea națională ca s-o înmâneze împăratului de la Viena, Francisc Iosif I.

— În 16/28 decembrie 1848 organizează o nouă Adunare la Sibiu. Se întocmește o nouă Petițiune și tot el este însărcinat s-o ducă Împăratului, ceea ce și face.

Era o vreme de reînnoire națională și Șaguna devine dintr-o dată conducătorul ei.

— Peste câteva luni conduce o nouă delegație la Viena. Prezintă **Memorial națiunii române din Marele Principat al Ardealului, din Banat, din părțile vecine ale Ungariei și din Bucovina**, un document politic de mare importanță, mai ales pentru că în el se afirmă ideea unității românilor din Imperiul habsburgic. Șaguna se implică tot mai mult în destinul Transilvaniei și în afirmarea drepturilor românilor. De aceea Eminescu va observa că „Șaguna a fost om politic din creștet până-n tâlpi”.

— La 12 martie 1850 Șaguna organizează la Sibiu Congresul bisericesc al Transilvaniei. Din acest Congres a făcut parte și Avram Iancu.

— La 27 august 1850 se deschide la Sibiu Tipografia eparhială întemeiată pe banii lui Șaguna. Aici se tipăresc abecedare, cărți de istorioare biblice și manuale de Teologie.

— În același an, 1850 a primit titlul de baron.

Inițierea tipografiei lui Șaguna la Sibiu, venea numai la zece ani după cea inaugurată de M. Kogălniceanu la Iași. Acești zece ani de diferență sunt însă aproape de neglijați dacă avem în vedere condițiile în care cei doi au pus bazele unei instituții de mare importanță pentru dezvoltarea culturală. Moldova era liberă, Transilvania era din nou sub opresiune după slabele rezultate ale Revoluției de la 1848.

E trist să ne aducem aminte că ierarhia sărbă din Banat a afurisit pe cei ce vor cumpăra cărți editate la Sibiu, iar Tipografia Seminarului unit de la Blaj s-a plâns în scris ministrului Thun că Șaguna a încălcat privilegiul pe care numai uniții îl aveau de a edita cărți bisericesti în limba română! Mai aproape de Șaguna a fost sasul Iacob Rannicher care la 1855 aprecia că Șaguna „a lovit în stâncă și a deschis pe seama poporului său izvorul culturii intelectuale” (cf. ex. Justin Tambozi: Andrei Șaguna și lumina tiparului. (Continuare în pag. a 2-a).

Dr. ANTONIE PLAMĂDEALĂ
 Mitropolitul Transilvaniei

SF. EFREM SIRUL

LA SCHIMBAREA LA FAȚĂ

Când odinioară Hristos a spus cuvântul „Sunt unul care stau aici care nu vor gusta moartea până când nu vor vedea pe Fiul Omului venind într-o slavă”, cu siguranță că nimeni nu și închipuia faptul că așa clipă va fi atât de aproape. Dar când luând pe Petru, pe Iacob și pe Ioan și urcându-i în munte le-a arătat lor Slava Sa, în vremea schimbării Sale la față, încât a strălucit fața Lui ca soarele iar hainele Sale au devenit albe ca lumina, atunci le-a arătat lor că de apt, la acești trei ucenici, se gândise când a spus „sunt unul care stau aici care nu vor gusta moartea...” Și bineînțeles că nu era acum ceasul venirii Lui, cu slavă și cu putere multă când va veni nu numai să se măntuiască lumea prin El, ci ca să se judece lumea cu judecata cea dreapă și adevărată, ci scopul Domnului, când i-a dus până la acest munte înalt, a fost acela de a le arăta și de a-și face ei o idee cine era în realitate Învățătorul lor și al cuiu Iu era.

Deoarece atunci când i-a întrebat odată: „Ce spune lumea despre Mine, cine oare sunt Eu”, i-au răspuns: „unii zic că ești Proorocul Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci”. Și și-au spus și părerea lor pr'n gura lui Petru: „Tu ești Fiul lui Dumnezeu și Domnul proorocilor”, dar acum L-au văzut și L-au auzit și s-au încredințat singuri că într-adevăr era Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, Făcătorul tuturor și Domnul celor vii și al celor morți. O! Ce înfricoșată a fost clipa aceea! A fost înfricoșată pentru că Omnul a poruncit cerului de sus și l-a coborât pe Ilie jos, s-a plecat în jos ca să-l ridice pe Moise, dovedind astfel că El este Domnul al celor vii și al celor morți. Și a dovedit celor trei ucenici că Cel ce a strălucit ca soarele, Hristos, era Fiul lui Dumnezeu, Cel născut mai înainte de veți, Logosul născut din mintea cea neapropiată, lumină din lumină, împreună existând cu Tatăl; Cel făcut om în timp, intrupat de la Sf. Duh și din Fecioara Maria după taina și planul cel veșnic al lui Dumnezeu cel Preasfânt, Cel care a pășrat în același timp nestrăcută și pururea fecioară pe Preasfânta Sa Maică, căci unde voiește Dumnezeu se biruiește rânduiala firii. Fo-ul dumnezeirii a locuit în pântecul fecioarei fără să-l ardă și a ieșit din el Dumnezeu intrupat, adică Dumnezeu cel nematerial a luat trup omenesc ca să se măntuiască.

Până acum l-au cunoscut apostolii numai ca om, iar acum l-au văzut ca pe un Dumnezeu. Avea toate însușirile unui om iar acum l-au văzut cu însușirile lui Dum-

nezeu și au auzit părintesc glas adevărind dumnezeirea lui și numărându-l „fiu preaiubit” având toată strălucirea dumnezeirii și aceasta încă înainte de înviere, strălucire ce o avusese deplin și desăvârșit alături de Tatăl mai înainte de veți, așa cum însuși a adevărit când ceruse ca om să-l preamărească Tatăl cu slava pe care o avusese mai înainte de întemeierea lumii.

Această slavă a dumnezeirii Sale care fusese ascunsă oamenilor, le-a arătat-o Sf. Apostoli pe Muntele Taborului.

Doi sorii au văzut într-aceia zi ucenicii: unul firesc pe cer iar altul duhovnicesc pe pământ, care le-a luminat și le-a strălucit mai mult decât cel firesc. Le-a arătat că din tot trupul său a strălucit slava dumnezeirii așa încât să strălucească fața lui ca soarele iar veșmintele sale să se preacă în lumină orbitoare.

Și această slavă n-a strălucit din cele din afară, ca în cazul lui Moise, după ce a coborât de pe Muntele Sinai, ci, a izbucnit din lăuntru Lui deodată toată slava dumnezeirii, în măsura în care ucenicii Lui — ca oameni — să-l

(Continuare în pag. a 2-a)

Bibliothiki Ellinon Pateron
 Atena 1995

Traducere de
 Arhid. Visarion Bălăț

RELIGIE ȘI ATEISM

Religia are scopul de a stabili legătura între Dumnezeu, Ființa spirituală, personală, Creator și Pro-niator al lumii și între om, creatura Sa. Acest fapt reiese din modul în care este definită religia, adică un ansamblu de credințe, reguli morale și rituri provenite din conștiința indivizilor sau a colectivităților, că se află în legătură cu o ființă superemă sau cu mai multe ființe superemă de ea e depind (Em. Vasilescu). Adică religia are o doctrină dogmatică, învățătură morală precum și cultul divin, toate acestea formând un tot unitar și această unitate se poate vedea și în sufletul adevăratului credincios care se ferește de exagerări, m.ii icării, denaturări etc., trăind viața religioasă în mod plăn, echilibrat, armonios cu urmări binecătore în viața aceasta, dar și în cea care trece dincolo de hotarele mormântului.

Originea religiei este supranaturală. Vocația religioasă a omului, tendința sufletului omenesc de a intra în comuniune cu divinitatea în care își găsește depință mulțumire își are originea în actul creației. Dintre toate viețuitoarele omul și gur s-a b. curat de privilegiu unic de a fi creat de Dumnezeu însuși. Toate celelalte făpturi, lumea ca atare, au venit la existență prin cuvântul lui Dumnezeu: „Să fie”. Omul însă își daorează existența unui act de creație special: „Să facem om după chipul și asemnarea Noastră” (Facere I, 26). Prin suflarea de viață săvârșită de Dumnezeu, prin care Adam s-a făcut „ființă vie” (Facere II, 7), în sufletul omului s-a sădit vocația religioasă, simțământul religios, ca-

pacitatea de a întreține legătura sau comuniunea cu Dumnezeu, de unde și expresia: „homo capax divini”.

Ființa sau esența religiei face parte din structura originară, primară a sufletului omenesc, este o calitate specifică a sufletului, o predispoziție întipărită de Dumnezeu sau dimensiunea esențială a sufletului omenesc.

Așadar, religiozitatea este una din trăsăturile care îl deinesc pe om. Prin punerea în valoare a acestor zestre supranaturale omul devine micro-theos după har. Prin aceasta se împlinește cuvântul lui Dumnezeu: „Dumnezei sunteți. Iii ai Celui Preaînalt.” (Ps. 81, 6) și părtași dumnezeieștii firii (II Petru I, 4).

Aceasta este starea ideală la care sunt chemați toți credincioșii.

Dar viața are și aspecte care dovedesc căderea din spirit a omului în egoismul satisfacțiilor pămăse. Viața trăită prin ignorarea și încălcarea principiilor și a normelor morale are urmări din cele mai dureroase, dramatice și chiar tragice care privesc atât viața noastră vremelnică dar și destinul nostru veșnic. Orientarea exclusiv terestră a vieții, urmărind doar satisfacerea trebuințelor trupești și scotând aceasta singurul scop al vieții, are ca urmare căderea omului din demnitatea sa de purtător al chipului lui Dumnezeu în senzualitate, în robia simțurilor pervertite. Despre acest fapt vor-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. Vasile Prescure

— Prilej deosebit de evocare a înaintașilor noștri —
 — 125 ani —
 Istoria Patriei noastre este ilustrată prin mari personalități, care au plecat urechea la pasurile poporului din sânul căruia au ieșit, la vrea-lui și s-au „identificat cu ființa lui”.
 Jerția lor reprezintă o substanțială contribuție la apărarea gleei stră-bune, unde își dorm somnul de veci, toți vrednicii noștri înaintași. În aceeași măsură Jerția lor reprezintă și apărarea credinței ortodoxe, credința pămintenilor, care a intrat în procesul de formare a neamului nostru românesc. Cu alte cuvinte, o continuitate a ființei noastre naționale, pe aceleași meleaguri strămoșești dintotdeauna, un element de unitate și permanentă afirmare a poporului nostru de-a lungul veacurilor de existență milenară.
 Evocarea la răstimpuri, a marilor noștri înaintași, „dătători de legi și datini” este „un foarte bun și cuvios lucru... un sfânt și cucer-nic gând” (II Macabei XII, 44 și 46). Prin aceasta nu facem altceva, decât să dăm glas recunoștinței profunde ce o nutrim, ca urmași, față de trecutul nostru istoric în timp. De aceea aceste comemorări au atras întotdeauna mulțime de credincioși, din toate ținuturile locuie de români.
 Așa a fost la 2 iulie 1762, sub egumenia învățatului Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu; la 15—16 august 1871, sub egumenia Arhimandritului Arcadie Ciupercovici (1866—1876); la 2 iulie 1904 sub egumenia Arhimandritului Teofil Patraș (1901—1917); la 2 iulie 1954 sub stăreția Arhimandritului Demostene Tebeica (1952—1956); la 2 iulie 1966 sub stăreția Arhimandritului Gherasim Cucoșel (1962—1977); la 2 iulie 1992 sub stăreția Arhimandritului Iachint Unculeac (1977—1992), canonizarea Binecredinciosului Voievod și Ctitor.
 După tradiția locului, la Mănăstirea Putna, anual zilele de 2 iulie, 15—16 august, 27 decembrie constituiau zile speciale, legate de personalitatea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, când se făceau slujbe speciale de pomem-nire străns unite cu manifestările vieții culturale, comemorări, serbări, susținute de cuvântări, predici (Matei XXII, 21) axate în jurul evocării trecutului de glorie românească, de fapte mari și osteneți istorice de dăruire totală de sine a personalităților istorice.
 Cea mai importantă serbare organizată, care a cuprins și Congresul Studențimii Române, pentru evocarea înaintașilor noștri, este cea de la 15—16 august 1871, legată de aniversarea celor 400 de ani de la sfârșirea Mănăstirii Putna, care a întrunit români din toate provinciile românești, ce a avut ca scop „trezirea conștiinței naționale a tuturor românilor, despărțiți vremelic de granițe politice”.
 Pentru aceasta a fost nevoie de multe eforturi și cuaj, deoarece Bucovina cu mormântul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, era vremenic sub ocupație străină, iar mijloacele de transport insuficiente și costisitoare. Planificată pentru anul 1870, din cauza izbucnirii războiului franco-prusac, a fost amănată pentru vara anului 1871, de hramul Mănăstirii Putna.
 Încă din 1867 se preconiza această serbare, care să corespundă simțirii românești și să adune cât mai mulți români la mormântul Marelui Înaintaș. Poetul Samson Bodnărescu, originar din Voitinel, nu departe de Putna, participă la hramul Mănăstirii Putna din anul 1867 și scrie în „Reminiscențe din Putna”, Iași 1869, pag. 4—8 că: egumenul Arcadie Ciupercovici înuse cu acest prilej o vibrantă cuvântare privind preajătirea serbării „ce avea să aibă loc în 1870, din care scri-cuim: „Patrusute de ani numărăm noi astăzi, de când domniitorul Moldo-României, Ștefan cel Mare a ridicat acest templu (locaș) dum-neze-esc, spre a mulțami Creatorului Cerului și pământului, pentru laurile de învingeri câștigate asupra dușmanului. Patrusute de ani, a fost acoperit de vălul tăcerii acest sfânt loc, unde nimene n-a ridicat glasul, în auzul tuturora, ca semn de mulțamire în aducerea aminte a acestui glorios bărbat, al cărui nume în noi toți deș.eap.ă o adâncă recunoștință, o admirație generală, pentru faptele cele nemuritoare, ce le-au adus pe altarul patriei, al națiunii sale și al cre-dinței drept-măritoare”.

Iar la apelul „Comitetului pentru organizarea serbării” din 23 decembrie 1869 se spunea: „Serbarea ce urmează a se face, nicăieri nu poate fi mai „demnă și mai festivă” decât „la mormântul lui Ște.an cel Mare, în Mănăstirea Putnei, cu ocaziunea hramului b ser,casc”, când trebuie să se celebreze și împlinirea a patru veacuri de la sfînțirea locașului. În felul acesta „Comitetul” intenționa să organizeze o serbare „cu o solemnitate demnă de mareațua umbră și memorie a primului nostru erou național”.

Pornită din inițiativa ineretului studios român, susținută de oameni de cultură și prin predicile egumenului Mănăstirii Putna, gândul preamăririi lui Ștefan cel Mare și Sfânt, a prins aripi și a cuprins

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierodiacon Ciobăcă Teofilact
 Mănăstirea Putna

1 George Radu Chirovici, „La Putna”, rev. Contemporanul nr. 37 din 12 septembrie 1975, pag. 4.

2 Doina Cernica, „Urna cu pământul sfânt”, ziarul local „Crai Nou” nr. 1669, Suceava, pag. 1—2, din 10 iulie 1996.

3 Claudiu Paradais, „Comori ale spiritualității românești la Putna”, Iași, 1988, pag. 146.

4 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 146—147.

Momentul Șaguna în istoria Bisericii Transilvaniei

(Urmare din pag. 1)

în rev. „Contact internațional”, Iași, vol. 9, 1993, p. 9. Ne-a fost de folos acest număr al revistei „Contact internațional” atât pentru inventarul reperelor biografice, cât și prin articolele semnate de Dr. Aurel Papari, Dr. Mihai Bucovală cât și mai multe, semnate de Iustin Tambozi. Revista are și un **Tablou bibliografic** din care, desigur, pentru că era prea mare, a fost omisă **Biblia**. Trebuia menționat și **Calendarul**, revistă anuală întemeiată de Șaguna care își continuă apariția și astăzi, sub titlul de **Indrumător bisericesc**.

— La 1 ianuarie 1853 se înemeiază „Telegraful Român”, singurul ziar din România cu apariție neîntreruptă până astăzi.
— În anul 1853 Șaguna reorganizează învățământul teologic din Sibiu sub forma unui Institut de teologie și pedagogie cu durata de 3 ani, care se va numi **Seminarul Andreian**.

— începând cu anul 1854 organizează peste 800 de școli primare confesionale. Din indemnul lui Șaguna se tipăresc 25 de manuale școlare. Sub îndrumarea sa s-au întemeiat liceele ortodoxe din Brașov și Brad.
— În anul 1857 începe strângerea fondurilor pentru o nouă catedrală în Sibiu. Impăratul contribuie cu 1000 de galbeni iar Șaguna cu 24.000 de florini.

— În 1858 Șaguna publică **Biblia**, a cincea după Biblia de la București (1688), a lui Ioan Bob (1795), a lui Gavril Bănulescu-Bodoni de la Petersburg (1819) și cea de la Buzău (1854) a lui Filotei. Șaguna face îndreptări de limbă și îi scrie prefața. El se declară de acord cu teoria circulației cuvintelor, în sensul că „**acea limbă este bună, care e înțeleasă de toți românii de pe eiutindeni**”. Limba Bibliei trebuie să fie limba vorbită de popor, să exprime „**chipul cugetării poporului**”. Nu cade în plasa exagerărilor latinizanților, dovadă un bun-simț literar și filologic mult mai corect și mai firesc decât al filologilor profesioniști care voiau să creeze o limbă artificială, mai aproape de cea ce vor fi propunerile esperantiștilor, decât de bunul-simț al poporului.

— În octombrie 1860 Șaguna convoacă din nou **Congresul bisericesc** care începe să fie un fel de Parlament al românilor. Suntem în momentul trecerii de la absolutism la un regim mai liberal. Congresul cere autonomie pentru români, drepturi pentru Biserica ortodoxă, egale cu ale celorlalte culte, mai cere recunoașterea naționalității române ca egală cu celelalte națiuni din Imperiu și tot așa, recunoașterea limbii române ca limbă egală cu celelalte vorbite în Imperiu.

— La 4 noiembrie 1861 în urma demersurilor lui Șaguna la Viena, la Curte, se aprobă **Statutele Asociațiunii transilvane pentru literatură română și pentru cultura popoului român** (ASTRA). Ideea Asociațiunii aparține lui Ioan Cavalier de Pușcariu. Materializarea ei aparține unor bărbați de seamă ai vremii printre care Șaguna, G. Barbițiu, preotul Timotei Cipariu, Ion Rațiu și alții. Șaguna a fost ales primul Președinte și a fost la inima lui până la moarte. Despre rolul **Asociațiunii** în viața Transilvaniei nu se va vorbi nicodată îndeajuns. El se bucura că Asociațiunea va promova limba română: „**aici voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbii mele materne**”. Dușmanii lui — de aceștia nu duce lipsă nimeni — au lansat la un moment dat zvonul că n-ar fi românește. Oamenii mici la suflet au existat din totdeauna!

— În iulie 1862 s-a organizat la Brașov Adunarea generală a Asociațiunii și o expoziție de produse industriale transilvănene. Șaguna vorbește despre cultivarea limbii și a culturii române.

— La 24 decembrie 1854 Șaguna reușește să capete recunoașterea reînființării **Mitropoliei Transilvaniei**, cu reședința la Sibiu, Mitropolie care fusese desființată în anul 1700 când s-a impus violent în viața Transilvaniei uniația. El înființează și două episcopii noi, una la Arad și alta la Caransebeș.

— În ianuarie 1865 el cere ieșirea de sub jurisdicția Patriarhiei sârbești de la Carlovți.

— În anul 1867, împotriva voinței românilor — **de nobis sine nobis** — (despre noi, fără noi) se instalează **dualismul austro-ungar**. Se anulează toate legile favorabile românilor. Români se vor rămașta mult și se vor împărți în două tabere: **activiștii**, care doreau să lupte pentru drepturile lor chiar în Parlamentul de la Budapeșta, și **pasiviștii** care recomandau abținerea de la orice colaborare politică în Parlament. Șaguna a fost de partea **activiștilor**. Temperament de luptător el n-a crezut în retragerea din luptă, știind că o astfel de „grevă” n-ar putea obține nimic de la o stăpânire cinică și opresoare. I se va da dreptate abia la sfârșitul vieții, când toți se vor uni din nou pe programul activismului. Neînțelegerile acestea dintre români l-au amărât grav pe Șaguna, până la îmbolnăvire.

— La 14 septembrie 1868, la propunerea și pe textul lui Șaguna **Congresul Național Bisericesc** aprobă **Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania**. Biserica sa avea un **Parlament**, **Congresul**; acum căpăta și o **Constituție**. Românii nu le puteau avea pe cele politice: Șaguna suplinește aceasta prin organizarea bisericească. Printre marile și genialele „dei și fapte ale lui Șaguna, aceasta nu trebuie uitată sau omisă. Principiul de bază al **Statutului** era angajarea în conducerea treburilor românești și a Bisericii ortodoxe, a laicilor și a preoților, în proporție de două treimi laici și o treime preoți. Ponderea laicilor și-a justificat-o Șaguna prin aceea că ceea ce laicii nu puteau face prin mijloacele politice, să poată face prin Biserica. Peste ani, când se vor întocmi Statutele Patriarhiei Române din România Mare, acest principiu șagunian va fi preluat și păstrat în organizarea bisericească până astăzi.

— În 1870 Șaguna a fost ales membru de onoare al Academiei Române, o recunoaștere a marilor sale merite culturale, bisericești și naționale deopotrivă.

— La 25 iunie 1873, bolnav, a trecut la cele veșnice și a fost înmormântat în cimitirul bisericii din Râșinari. A murit întristat de neputința românilor de a fi într-o simțire, o voință și un gând, de

(Urmare din pag. 1)

bește Sf. Scriptură referindu-se la decăderea oamenilor dinaintea deopotrivă, „**Domnul Dumnezeu a zis: nu va odihni pururea Duhul Meu în oamenii acesti că sunt numai trup**” (Facere 6, 3).

Ceea ce s-a produs atunci s-a repetat de-a lungul veacurilor, adică paralizarea sensibilității, atrofierea simțului religios-moral și căderea într-un materialism vulgar. Aceștia încălesc mintea omului cu poftă pieritoare și o slăbesc așa încât omul ajunge să spună răului bine și binelui rău (Isaia 5, 20).

Aceasta însemnează pervertirea sufletului, răsturnarea rosturilor așezate de Dumnezeu în firea omenească și în creatură, un nihilism și o hipertrofie a euului precum și o autonomie radicală a minții, fapte care au dus la autodivinizarea omului și implicit la negarea Divinității, la ateism.

Dar ce este ateismul? Este un sistem filozofic care negă existența ființei lui Dumnezeu. Cuvântul ateism provine din limba greacă și este format din „a”=fără și „Theos”=Dumnezeu.

În Sf. Scriptură cuvântul „ateu” apare o singură dată la Efesenii 2, 12 dar nu în sensul negației divinității, ci ca înstrăinare sau îndepărtare de Dumnezeu prin necunoașterea Lui. Iar cei care nu-L cunoșteau au fost păgâni care erau „străini de așezământul făgăduinței, lipsiți de nădejde și fără Dumnezeu în lume”.

Doctrina ateistă cuprinde patru teze principale: lumea fără Dumnezeu, materia fără spirit, omul fără suflet și omenirea fără religie (I. Gh. Savn). Se observă că din concepția ateistă s-a eliminat tot ceea ce face demnitatea sau noblețea omului, speciul său, adică spiritul, (sufletul) precum și religia și Ființa Supremă, care este Dumnezeu.

Doctrina ateistă o găsim în anticitate la gânditorii materialişti: Leucip, Democrit, Protagoras, Lactanțiu ș.a. iar mai târziu la fel la gânditorii materialişti din sec. 18—19: Lametrie, Vogt, Feuerbach, Büchner etc și la pozitivisti.

Ateismul aduce în sprijinul tezei sale argumentul următor: tot ceea ce nu poate fi dovedit pe calea experienței practice nu există. Prin urmare, Dum-

ncezu, sufletul omului, viața veșnică etc. nu există deoarece nu pot fi dovedite științific. Pentru ași fundamenta afirmațiile, ateismul face apel la lumina rațiunii, ale științei. Dar cine poate afirma în numele științei că ceea ce nu se poate vedea și nici nu există? Sufletul omensc ca atare cu funcțiile și procesele psihice care: sentimentul, voința, rațiunea, memoria, reprezentările etc. nu se văd și totuși există. De asemenea conștiința morală, unde se așază razele telepatice, libertatea, iubirea, cel mai nobil sentiment uman, toate acestea există și totuși nu se văd.

— În ceea ce privește existența lui Dumnezeu acestea o dovedesc: universul ca atare, mecanica cosmică, legea cauzalității și a entropiei, calea asrelor pe bolta cerească cu precizia care se cunoaște etc., toate acestea dovedesc un creator, legiuitor care este Dumnezeu. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mărilor Lui o veseste tără” (Ps. 18, 1). „Dumnezeu care nu poate fi văzut de muritori se vedește din lucrurile sale”, a spus Aristotel, iar Descartes afirmă: „Existența lui Dumnezeu este mai sigură decât cea mai sigură dintre toate teoremele geometriei”. Apoi astronomul Kpler spune: „În creație eu parcă pipăi cu mâinile pe Dumnezeu”. În sfârșit Newton spune: „Acest minunat aranjament al soarelui, planetelor și cometelor nu poate fi decât opera unei ființe atotputernice și inteligent. Această ființă înfinită guvernează totul, nu ca suflet al lumii, ci ca stăpân al tuturor lucrurilor. Din cauza acestei împărății Dumnezeu se numește Pantocrator adică Domnul tot lui”.

Acești învățați și alți întemeietorii și creatori în știință și în filozofie au crezut adânc și emeinic în puterea și existența divinității. Așa, de pildă, Lavoisier, Pascal, Copernic, Galilei, Pasteur, Faraday, Herz, Edison, Leibniz, Kant, Hegel, Ampère, Dr. Paulescu ș.a. au crezut în Dumnezeu și au recunoscut caracterul modest, limitat și adeseori nepu-

tincios al științei de a dezlega tainele vieții și ale lumii.
— Ca și știința nici arta nu tăgăduiește existența Divinității. Aceasta o dovedesc Michelangelo, Wagner, Mozart, Beethoven, Palestrina, romancierul Dostoievski, ș.a. care au creat opere inspirate de sufletul divinității. „Nu de la mine vine aceasta, ci de acolo (de sus)” a spus Haydn, când a auzit executându-se ora oriul său „Creațiunea”.

La acestea adăugăm rezultatul anchetelor și statisticilor făcute în rândul învățaților și rezultatele sunt în favoarea credinței în Dumnezeu. De pildă în sec. XIX, Dr. Dennert a cercetat credința religioasă a unui număr de 262 de oameni de știință. Din aceștia 92% s-au declarat credincioși, 6% indiferenți și 2% ateți. În 1928, Robert de Flers a întreprins o anchetă printre membrii Academiei de științe din Paris și a constatat că din 73 de membri, 47 au afirmat legătura strânsă între știință și credință, 12 au răspuns că nu este opoziție între știință și religie, 14 au afirmat caracterul modest al științei și nici unul nu s-a declarat adept al ateismului (Ioan Gh. Savin, **Iconoclastii și apostaziile contemporane**, București 1995, p. 117).

Ce este ateismul în esența sa ne-o mărturisește un ateu prea cunoscut, biologul și filozoful Felix le Dantec din Franța în lucrarea sa „L'Atheisme”: „Sunt ateu cum sunt breton, cum este cineva blond sau brun, fără să o fi voț. Oricât scotocesc amintirile mele, nu găsesc în ele ideea de Dumnezeu. Aceasta este o infirmitate, o monstruoasă infirmitate. Dar sunt astfel de infirmități cu care sunt înzestrați din naștere unii oameni, erori fundamentale, care apar în ființele lor cum le aparține gura, nasul sau urechea. Astfel de ființe lucrează instinctiv după natura lor și se supun conștiinței lor fără a întreba dacă conștiința se acordă sau nu cu logica”.

Prin urmare, Felix le Dantec recunoaște în mod sincer că ateismul este o infirmitate, o monstruoasă infirmitate, o eroare fundamentală a naturii umane. Este

aceea ultimul său cuvânt, testamentar, a fost: „**Trăiți în pace, nu vă învrăbiți**”.

Mesajul e valabil și astăzi și nu numai în Transilvania. Dar mai ales în Transilvania.

Om al Bisericii, dar și om cu deosebite calități politice — indispensabile într-o vreme în care, fără acestea, nu se putea face față abuzurilor Puterii — Șaguna a știut să ctească în semnele timpului, în evenimentele și imprejurări, și să tragă pentru poporul său foloasele până la limita posibilului. Cutezător al înnoirilor, a înființat instituții noi, românești, a imaginat forme de activități publice, adesea în spiritul vremii, dar și împotriva ei, din perspectiva pe care le anticipa cu deosebit spirit diplomatic. A știut să profite de slăbirea Imperiului, când a fost cazul, și să-i dea impresia că îl susține când era evident că nu se putea alt el. În 1859 a susținut pierderea Lombardiei în războiul cu Franța și Italia și trebuie să facă față unui deficit bugetar de 280 de milioane de florini.

În aceste condiții, participând la lucrările Senatului Șaguna a știut să profite de evenimentele. Și-a dat mâna cu Andrei Mocioni, care reprezentă pe românii din Banat și cu baronul Nicolae Petrinar din Bucovina. Erau ca și el macedo-români. Se cerea trecerea la o guvernare constituțională și națiunile componente ale Imperiului cereau drepturi. În ciuda evidenței unghur Gheorghe Majlath afirma că în Ungaria există o singură națiune, cea maghiară și respingea pretențiile celorlalte națiuni. Șaguna s-a opus acestor afirmații, afirmând identitatea românilor ca români. El a cerut „**constituții provinciale corespunzătoare, egală îndreptățire a tuturor națiunilor și dreptul limbii lor în toate dregăoriile, așezarea religiei creștine pe o treaptă egală între ele ca și față de Stat, asigurarea de către stat a tuturor instituțiilor confesionale**” (Justin Tambozi, Andrei Șaguna, om politic în rev. „Contact internațional” vol. 9, 1993, Iași, p. 4).

Șaguna avea încă din prima tinerețe experiența maghiarizării. La școală a fost trecut drept „Hungarus”. De aceea cere trecerea la ortodoxie, căci era socotit și catolic. A fost și acesta un act care prevenea asupra unui destin deosebit.

La moartea lui Șaguna episcopul sas G. D. Teutsch a scris: „**Șaguna a fost conducătorul intelectual — sigurul cunoscut — al poporului său și a putut să obțină în această calitate astfel de rezultate politice, cum rar se întâmplă vreunii muritor și se învrednicește de el**”. George Barbițiu, care era unit, scria: „**Ce să zicem despre imensele progrese —ăcu e în arhiepiscopie greco-orientală, atât în reședința sa de la Sibiu, cât și în afară, în cler! Despre aceasta pot să judec numai acei fi ai Patriei care cunoscuseră starea ei deplorabilă dinaintea de 1848. Se ceruse un spirit gigantic și o voință neînțeleptă pentru ca să o regenereze. O adevărată providență a fost aceea care îl trimsesse pe Andrei baron de Șaguna**”.

Lorga îl numea bătrân maiestuos care de pe scaunul său de arhierie conducea ca de pe un scaun de rege. Și tot lorga l-a pețeluit cu aprecierea de a fi fost „**un cărmuitor de oameni și un îndreptător al vremilor**”.

Emilian Cioran, preot în Râșinari, tatăl lui Emil Cioran, notează cum a rămas Șaguna în amintirea râșinarenilor, el mai apucând bătrâni care l-au cunoscut. E un Șaguna care intrase deja în legendă. El s-a simțit bine în Râșinari, de aceea a și dorit să fie înmormântat acolo.

„**Era un poeză frumos și voinic, om aspru dar cumințe, care ne-a deschis nouă românilor calea spre învățătură**”. Râșinareniți știau că Șaguna a vrut să întemeieze în Râșinari un Seminar, dar până la urmă „**a cumpărat în Sibiu casele care astăzi formează Seminarul Andreian**” (Revista Teologică, 9—10, 1909, p. 429, 431).

Ioan Lupas scria despre Șaguna: „**Pentru toți românii de bine, acest nume va trebui să sune cât mai des și mai înțeles, ca o trâmbiță de chemare la muncă nepregetată, la luptă conștientă și neșovăitoare, la împlinirea bărbătească, fără zăbăvă, a datorii față de lege și neam**”. Ioan Slavici l-a numit pe drept cuvânt pe Șaguna „**Mesia ardelenilor**”. Când în 1848 a fost hirotonit episcop, chiar un unit ca Timotei Cipariu a scris: „**Virtuțile acestui bărbat român... nici inamicii nu i le-ar putea nega**”. Ca și cum ar fi fost o stea a speranței românilor, precum steaua magilor, acestea s-au recunoscut încă de la începutul activității lui.

Cât de mult a cântărit statura lui Șaguna în tumultul evenimentelor Transilvaniei vremii lui, și tot de la început, poate că n-a spus-o nimeni mai exact decât unul din dușmanii lui, revoluționarul maghiar Kossuth. În octombrie 1848 Kossuth promitea că dacă va învinge el, va amnistia pe toată lumea „**cu excepția lui Șaguna**” (cf. conf. univ. dr. Dan Drossu Șaguna, **Străbunii; Mitropolitul Andrei baron de Șaguna**, în rev. „Contact internațional”, vol. 9, 1993, Iași p. 8).

Se spune că Șaguna, cunoscându-și valoarea și apreciind că unii au trecut pe lângă el fără să-l cunoască la adevăratele dimensiuni, ar fi lăsat posterității dreptul și îndatorirea de a i-o aprecia. Spuse: „**Întorcându-vă de la mormântul meu, veți cunoaște pe cine ați pierdut**”. Și-a prevăzută posteritatea.

Multe amănunte din viața și activitatea lui Șaguna, în afara cunoscutelor **Monografii**, se pot găsi adunate la un loc în **Revista Teologică**, Sibiu, an III, nr. 9—10, 1909, unde semnează **Nicolae Bălan, Sebastian Stanca, Dr. Ilarion Pușcariu, Augustin Hamza, E. E. Miron Cristea, G. Pletoș, Vasile Gan, N. Dobrescu, Emilian Cioran, Policarp Morușca, prof. Crăciunescu, Gh. Tulbure**. Viața, opera și activitatea lui Șaguna nu pot fi cu ușurință prinse într-o conferință, și nici într-o carte. El e mereu redescoperit și pentru fiecare generație revine dascăl de conștiințe și Mitropolit.

De aceea, de la Șaguna încoace, urarea de vârf care li se face Mitropoliților Transilvaniei e: „**să fii ca Șaguna!**”
Dar cine l-ar putea egal!

Obligația preoților de a se spovedi (II)

(Urmare din nr. trecut)

Unii frați preoți ridică și acest motiv: că preotul în locul spovedaniei își citește regulat pravița Sf. Impărășanii, în care ca într-o oglindă sufletească se răsfrâng cutele cele mai adânci ale slăbiciunii omenești și astfel privindu-și în rugăciunile praviței păcatele, se cătește și aceasta îl pregătește îndeajuns pentru Sf. Jertă a Liturghiei.

Ar fi greșit dacă s-ar privi așa lucrurile. Mai întâi că această praviță nu e o obligație exclusivă a preotului. Sunt atâția creștini, care o îndeplinesc întocmai ca preoții dar nicodată n-au socotit că prin aceasta n-ar mai avea nevoie să se spovodească. În câte case de ale credincioșilor noștri nu găsim bătrânul Ceaslov după care ei și astăzi își fac pravița înainte de Sf. Impărășanie ca și un preot. Dar judecând așa, marea noastră greșală aceasta este: citesc eu pravița, rugăciunile ei, care duc la zdrobirea inimii mele, la căință adâncă și aceasta mă pregătește pentru întâlnirea mea cu Dumnezeu. Până aici e bine. Dar ajunge atât? Nu ni se pare cumva, că fără voia noastră se strecoară aici o concepție aproape complet străină de duhul ortodoxiei? Pocăința, ca zdrobire a inimii și al alte culte creștine, care s-au rupt din sânul ortodoxiei și au lepădat ierarhia. În lumina adevărului ortodox, pocăința deplină, taina pocăinței, aceasta este: zdrobirea inimii pentru păcatul săvârșit, mărturisirea lui în fața duhovnicului, ca în fața lui Dumnezeu, dezlegarea de păcat cu împlinirea unei epitămii și hotărârea de a nu mai înfăptui păcatul de care-ți pare rău. Fără aceste condiții nu e pocăință deplină, nu e taină, nu este iertare. Fără mărturisire și dezlegare, fără sentința dată de duhovnic — te iert și te dezleg — în numele dreptului judecător Hristos, fără îspășire și îndreptare prin canonicizare nu există ștergerea păcatului, nu există scăperea de osândă judecâții celei mari. Dacă suntem ortodocși, cel dintâi ortodox, preotul să fie, practicând o pocăință după chipul ortodoxiei.

Acum întrebăm din nou: trebuie preotul să se spovodească? La aceasta răspundem cu altă întrebare fără echivoc: trebuie și preotul să se pocăiască? Are preotul nevoie de pocăință? Dacă preotul este fără păcat atunci să nu se pocăiască, n-are nevoie de spovedanie.

Cartea Sfântă însă, adaugă că e mincinos un asemenea om care spune că nu are păcat. „**Dacă zicem că n-avem păcat, ne înșelăm singuri și adevărul nu este în noi**”. Dacă ne mărtur sim păcatele, El este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curătească de orice nelegiuiri. Dacă zicem că n-am păcătuit îl facem mincinos și cuvântul Lui nu este în noi” (I Ioan, 8—10).

Lată în puține cuvinte câteva din răspunsurile de ordin dogmatic, care se ridică în legătură cu tema: spovedania preoților.
— Ne vom strădui în continuare să mai aducem și alte temeuri, din Sf. Scriptură, din Sf. Părinți, din rânduielile canonice și cărțile de cult, precum și din viața sufletească a noastră și a păstoriților noștri, care vor să vadă în preot un model de viață duhovnicească.

Începem cu pilda Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El este Fiul al lui Dumnezeu, mare Preot și fără de păcat. Deși stă înaintea noastră cu o asemenea demnitate, misiune, și sfințenie, totuși El împlinește — ca cel mai smerit dntre fiii oamenilor — toată rânduiala Legii vechi și noi. Se taie împrejur a 8-a zi, vine în Templu la 4) de zile, se botează de către Sf. Ioan Botezătorul, El, Domnul Templului, (Continuare în pag. a 3 a)

Pr. Al. Andrei

La Schimbarea la Față

(Urmare din pag. 1)

poată vedea și să-i vadă și pe cei doi prooroci: pe Moise (cel adus dintre cei morți) și pe Iiie (dntre cei vii) care îi aduceau Lui închinare din partea neamului omensc, a celor morți și a celor vii, și să se adevărească cele proorocite pentru El și pentru lucrarea Lui mântuitoare.

S-au bucurat proorocii de aceasta, dar s-au bucurat și Apostolii care, ca și începătorii ai Vechiului și ai Noului Legământ, au văzut în Hristos dumn-zirea și omenitatea coexistând în chip tainic adevărat prin glasul părintesc: „**Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Pe Acesta să-l ascultați**”.

Bucuria ucenicilor era atât de mare încât Petru încântat a spus cunoscutele cuvinte: „**Doamne, bine este nouă să fim aici**”.

Ce ai spus Petre? Dacă rămânem aici cine va împlini proorociile? Dacă rămânem aici cine va rupe zapisul păcatelor lui Adam și datoria lui cine o va plăti? Cine-l va rezeasa pe acesta în slava și în strălucirea cea dintâi? Dacă rămânem aici, cine va întemeia Biserica și cum se vor

împlini toate ce ți le-am făgăduit?

Și Petru fermecat de privelește a continuat „**bine este să fim aici și să facem trei colibe, la fiecare câte una**”, dar pe când zicea acestea un nor luminos i-a umbrat pe ei.

Lată Simone Petre, vezi, cortul s-a făcut deja fără nici o ostenală, un cort care împiedică și frigus și zădăruț lără însă a împiedica lumina cea din belșug. Nu vezi cortul cel nefăcut de mână, cortul cel strălucit și luminos?

Tu Petre ce cort ai fi putut să-mi faci? Iar glasul Părintelui „**Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Pe Acesta să-l ascultați**” i-a îngrozit pe apostoli dar i-a și învățat. Și apoi proorocii s-au reințors fiecare la locul lor. Moise în mormântul „unde fusese pus” — pe muntele Nebo — iar Iiie în sălașul luminos al cerului, iar apostolii au căzut la pământ.

Au fost învățați atunci de către glasul cel cereșc că s-au împlinit cele spus de Moise despre Hristos Mântuitorul și că ei sunt primii care trebuie să se supună poruncilor Fiului lui Dumnezeu.

RELIGIE ȘI ATEISM

nezeu, sufletul omului, viața veșnică etc. nu există deoarece nu pot fi dovedite științific. Pentru ași fundamenta afirmațiile, ateismul face apel la lumina rațiunii, ale științei. Dar cine poate afirma în numele științei că ceea ce nu se poate vedea și nici nu există? Sufletul omensc ca atare cu funcțiile și procesele psihice care: sentimentul, voința, rațiunea, memoria, reprezentările etc. nu se văd și totuși există. De asemenea conștiința morală, unde se așază razele telepatice, libertatea, iubirea, cel mai nobil sentiment uman, toate acestea există și totuși nu se văd.

— În ceea ce privește existența lui Dumnezeu acestea o dovedesc: universul ca atare, mecanica cosmică, legea cauzalității și a entropiei, calea asrelor pe bolta cerească cu precizia care se cunoaște etc., toate acestea dovedesc un creator, legiuitor care este Dumnezeu. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mărilor Lui o veseste tără” (Ps. 18, 1). „Dumnezeu care nu poate fi văzut de muritori se vedește din lucrurile sale”, a spus Aristotel, iar Descartes afirmă: „Existența lui Dumnezeu este mai sigură decât cea mai sigură dintre toate teoremele geometriei”. Apoi astronomul Kpler spune: „În creație eu parcă pipăi cu mâinile pe Dumnezeu”. În sfârșit Newton spune: „Acest minunat aranjament al soarelui, planetelor și cometelor nu poate fi decât opera unei ființe atotputernice și inteligent. Această ființă înfinită guvernează totul, nu ca suflet al lumii, ci ca stăpân al tuturor lucrurilor. Din cauza acestei împărății Dumnezeu se numește Pantocrator adică Domnul tot lui”.

Acești învățați și alți întemeietorii și creatori în știință și în filozofie au crezut adânc și emeinic în puterea și existența divinității. Așa, de pildă, Lavoisier, Pascal, Copernic, Galilei, Pasteur, Faraday, Herz, Edison, Leibniz, Kant, Hegel, Ampère, Dr. Paulescu ș.a. au crezut în Dumnezeu și au recunoscut caracterul modest, limitat și adeseori nepu-

tincios al științei de a dezlega tainele vieții și ale lumii.

— Ca și știința nici arta nu tăgăduiește existența Divinității. Aceasta o dovedesc Michelangelo, Wagner, Mozart, Beethoven, Palestrina, romancierul Dostoievski, ș.a. care au creat opere inspirate de sufletul divinității. „Nu de la mine vine aceasta, ci de acolo (de sus)” a spus Haydn, când a auzit executându-se ora oriul său „Creațiunea”.

La acestea adăugăm rezultatul anchetelor și statisticilor făcute în rândul învățaților și rezultatele sunt în favoarea credinței în Dumnezeu. De pildă în sec. XIX, Dr. Dennert a cercetat credința religioasă a unui număr de 262 de oameni de știință. Din aceștia 92% s-au declarat credincioși, 6% indiferenți și 2% ateți. În 1928, Robert de Flers a întreprins o anchetă printre membrii Academiei de științe din Paris și a constatat că din 73 de membri, 47 au afirmat legătura strânsă între știință și credință, 12 au răspuns că nu este opoziție între știință și religie, 14 au afirmat caracterul modest al științei și nici unul nu s-a declarat adept al ateismului (Ioan Gh. Savin, **Iconoclastii și apostaziile contemporane**, București 1995, p. 117).

Ce este ateismul în esența sa ne-o mărturisește un ateu prea cunoscut, biologul și filozoful Felix le Dantec din Franța în lucrarea sa „L'Atheisme”: „Sunt ateu cum sunt breton, cum este cineva blond sau brun, fără să o fi voț. Oricât scotocesc amintirile mele, nu găsesc în ele ideea de Dumnezeu. Aceasta este o infirmitate, o monstruoasă infirmitate. Dar sunt astfel de infirmități cu care sunt înzestrați din naștere unii oameni, erori fundamentale, care apar în ființele lor cum le aparține gura, nasul sau urechea. Astfel de ființe lucrează instinctiv după natura lor și se supun conștiinței lor fără a întreba dacă conștiința se acordă sau nu cu logica”.

Prin urmare, Felix le Dantec recunoaște în mod sincer că ateismul este o infirmitate, o monstruoasă infirmitate, o eroare fundamentală a naturii umane. Este

o stare morbidă și omul normal construit sufletește are teamă ființială de astfel de stări, îi repugnă pentru că îl coboară în rândul fiarelor după cum spune scriitorul I. L. Caragiale când ia altitudinea față de răzvrătirea ateistă: „**Ei — adversarii credinței creștine — au învățat o religie mai omenească decât cea cr-ștină, o religie care predică nu mila și îngăduința, nu blândețea și omenia, o religie aspră, care predică omului**”.

— Ești o fiară! Ghearele tale și colții tăi sunt deșteptăciunea și șiretenia; fii perfid, crud și neingăduitor cu semenii tăi!
— Nu te uita o clipă în sus, spre cer: aici în jos, pe pământ uită-te cu ochii în patru, ca și cum ai avea patru picioare; aici pe pământ se isprăvește tot pentru tine.
— Ești fiară, fii fiară.

Fiarele n-au biserică; fiarele nu se închină; fiarele n-au Dumnezeu”.

Ateismul duce în mod fatal la descătușarea instinctelor minore, animalele din om căci neexistând frâna religios-morală a credinței în Dumnezeu nimic nu le poate oprî de a se manifesta ca atare.

Cu totul altfel se petrec lucrurile cu omul care cultivă în viața sa sufletească sentimentul religios, credința în Dumnezeu. Acest om este împăcat cu Dumnezeu, cu sine însuși și cu aproapele. Bucuria de a trăi nu-l părăsește nicodată, iar în fața încercărilor vieții, credința în Dumnezeu este rezimul neclintit, este balsamul care alină durerile sufletești și trupești și îi menține moralul atât de necesar în asemenea momente.

„**Aveți credință în Dumnezeu**” — spune Mântuitorul Hristos (Marcu 11, 22). Între nebunia necredinței (Ps. 13, 1) și a ateismului și virtutea mântuitoare de suflet a credinței în Dumnezeu, izbăvitoare și călăuzitoare a sufleteor încercate prin fel rite suferințe, ultimul și hotărâtorul cuvânt îl are această din urmă.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

1 iulie 1996 — a cercetat Mănăstirea Predeal.

2—5 iulie — a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În după-masa aceleiași zile a cercetat Mănăstirea Predeal.

SÂMBĂTA, 6 iulie a.c., a cercetat Mănăstirea Sâmbăta, jud. Brașov.

MARȚI, 9 iulie, a participat la Mănăstirea Sâmbăta la Simpozionul Internațional UNICEF, la invitația Președintelui acestui for, Dl. Prof. Virgiliu Radulian.

MIERCURI, 10 iulie a.c., a acordat un interviu pentru Televiziunea Română în legătură cu istoricul Mănăstirii Sâmbăta.

JOI, 13 iulie a.c., a efectuat o vizită de lucru la Gospodăria anexă Tâgliari.

VINERI, 19 iulie, a efectuat o vizită la Via Sărăcsău în județul Alba.

SÂMBĂTA, 20 iulie a.c., la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, a participat la slujba ungerii în monahism a P.C. Pr. Prof. Dr. Liviu Streza.

DUMINICA, 21 iulie a.c., participă la Sf. Liturghie și hirotește într-arhimandrit pe P.C. Prof. Dr. Laurențiu Streza.

MARȚI, 23 iulie a.c., primește la Reședința mitropolitană pe noul primar al Sibului, Dl. av. Dan Condurat, însoțit de Dl. ing. Virgil Benga, directorul Serviciului Tehnic al Primăriei.

JOI, 25 iulie a.c., a cercetat Mănăstirea Sâmbăta.

VINERI, 26 iulie, a primit o delegație de la ASCOR București și a acordat un interviu în legătură cu problema „Martorilor lui Iehova”.

SÂMBĂTA 27 iulie a.c., prezidează lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibului.

DUMINICA, 28 iulie a.c., participă la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană Sibiu.

LUNI, 29 iulie a.c., a cercetat Mănăstirea Predeal.

MARȚI, 30 iulie a.c., participă în Stațiunea Montană Sinaia la un Simpozion organizat în cadrul Universității de Vară, având ca participanți pe traducători și reporteri de limba română din întreaga Europă.

MIERCURI, 31 iulie a.c., participă în Piața Revoluției din Sibiu, la invitația comandantului Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu, Dl. General de Brigadă Neclai Stoina la Festivitatea Înălțării în grad a promoției de ofițeri, subofițeri și maistri militari „Ion Dragalina”.

**Secretar eparhial,
Pr. Valentin Sicoe**

Trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului PARTENIOS al III-lea, Papă și Patriarh ortodox al Alexandriei și al întregii Africi

În data de 23 iulie 1996 s-a mutat în curțile cele veșnice Întăistătorul Patriarhiei Alexandriei și al întregii Africi, Prea Fericitul Partenios al III-lea.

Funeraliile s-au desfășurat în 30 iulie a.c., fiind de față reprezentanți ai Bisericii ortodoxe surorii, ai Bisericii Romano-catolice, ai unor confesiuni și ai organismelor intercrestine.

Adormitul în Domnul a fost binecunoscut pentru strădaniile sale în folosul apropierii și unității creștine și al creării unui climat de înțelegere inter-umană.

Prieten bun al Bisericii și poporului român, pururea pomenitul patriarh ne-a vizitat de mai multe ori țara. De fiecare dată și-a exprimat prețuirea și admirația sa față de evlavia și realizările pe plan spiritual ale credincioșilor și clerului Bisericii Ortodoxe Române.

Bunul Dumnezeu să-l facă parte de fericire în împărăția Sa cea cerească.

Pr. D. A.

Sf. Nifon Patriarhul

(Urmare din pag. a 3-a)

spunând că orice om poartă chipul lui Dumnezeu și toți sunt frați între ei și sunt așteptați în turma lui Hristos. În scurtul timp al păstoririi sale (1483—1486), clerul a fost disciplinat, iar credincioșilor li s-a făcut catehizare, fiindcă nu-și mai cunoșteau adevăratele credințe, iar viața lor necontrolată și numai pentru lumea aceasta a atras atenția necazuri pentru ortodocși. Așa s-a încheiat o parte scurtă, dar plină de realizări, a vieții mitropolitului Nifon.

Din cauza atâr necazuri, Simion Patriarhul Constantinopolului și-a dat ostescul sfârșit. Toți arhierii din jurisdicția Tariaradului și ierarhii de pretutindeni au cerut în sobor ca Nifon să vină patriarh. Cu toată împotrivirea sa, că nu a lucrat cât trebuie pentru turma incredințată, vrednicul mitropolit este numit Întăistător pe scaunul Sfântului Ioan Gură de Aur pe care l-a urmat în fapt și în invățătură, iar acum era pildă și sprijin în rugăciune. Ca și Marele Înaintas, dascăl și învățator, Ioan, Nifon-patriarhul începe reorțel și curățirea din Palatul patriarhal, școlarizează clerul, sfătuiește monahii să stea în mănăstire la lucru și rugăciune nu să cerșească și să lenească, ierarhii — unii nici n-aveau scaune — să păstor a că cu timp și fără timp turma, să nu-și piardă vremea în „săboare” fără știrea mai-marilor... Cu toate că stăpânirea otomană nu se amestecă în treburile bisericești, dar mulți vărau zăbania păgână în Biserică, ierarhilor fără vocație și rătăciii în cler nu le-a convenit un asemenea conducător. Și iată după doi ani (1486—1488), „diavolul, cel ce nu iubește binele, văzând atata îndreptare a păcătoșilor, a uneltilă până și i-a adus învinuiri, pentru a fi scos din scaun”. Ca și Sf. Ioan Gură de Aur, Nifon-patriarhul a plecat liniștit la Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul din golul Burgas pentru nevoițe, neavând nici aur nici argint, ci comoara nepieritoare: credința pentru mântuirea sufletului și înțelepciunea pentru atragerea oamenilor. Și în curând a ridicat un schit, aproape de Akra, cu hramul Sf. Nicolae, ocrotitorul său. Dar minciuna are picioare scurte. Ierarhii cinstiți și-au dat seama că au scos din scaun o lumină, un apostol nu chemat, iar autoritățile au înțeles că cei ce au urzit înlăturarea din Scaunul patriarhal erau furi, năimiți și tâlhari (Ioan X, 10, 12—13). Toți credincioșii li pomeneau și se rugau pentru el și erau pelerini din toată lumea la Părintele cel bun și milostiv, înțelept și iertător. Și din nou este chemat în scaun, ca și patronul său Sf. Ioan Gură de Aur, și iarăși continuă slujba lui Hristos. Dar vrăjmașul nu dormitează, ci ca un leu cață pe cine să înghită (I Petru V, 8) și numai după doi ani (1496—1498), Amir sultanul li scoate din scaun și sub arest îl duce în Adrianopol, dar îi îngăduie să slujească în biserica Sf. Ștefan. Și aici, mulți credincioși și fii de domni veneau pentru sfat, îndemn, spovadă și chiar pentru, tămăduire. Printre aceștia se aflau mulți valahi din Sudul Dunării, dar și cuconi domnești și boieresti din Muntenia, Moldova și Transilvania. Printre cei mai ascultători erau Radu Basarab și rudenia sa mai mică Neagoe Basarab. De acum Nifon era socotit Sfânt, tămăduitor, persecutat și mărturisitor al dreptei credințe.

Ajuns domn al Țării Românești (1495—1508), după profetația Sf. Nifon, Radu numit cel Mare pentru faptele lui și la îndemnul înțeleptului ierarh, cere binecuvântarea Sfântului ca să meargă la sultan să-i îngăduie venirea în Țara Românească, fiind din neamul atât de credincios al locuitorilor Tesăliei amestecați cu valahii buni creștini și iscusii crescători de vite. În schimbul unei sume mari de aur, Nifon primește aprobarea sultanului și în 1499, patriarhul Constantinopolului consimte să primească scaunul de mitropolit al Țării Românești, situație unică în istoria bisericească a românilor. Cunosător al limbii slave bisericești și a limbii române, Nifon convoacă un sinod mixt cu ierarhi, clerici, stareți și credincioși arătându-le folosese științei de carte și cercetarea Sfintei Scripturi și respectarea celor lăsați de Sfinții Apostoli și urmașilor lor, adică Sânta Tradiție. Îndeamnă preoții să predice și să catehizeze, să învețe pe copii scrierea și ci-

titul, cântarea și bunacuvintă. Aici trebuie căutat începutul de pregătire în seminar. Insuși patriarhul-mitropolit reorganizează Episcopia Râmnicului Noului Severin ca o reconștință adusă lui Hariton cel ce a fost mitropolit al Severinului, și înființează Episcopia Buzăului — vechi centru creștin — (1504) pentru care hirotoneste episcopi al căror șir nu s-a întrerupt niciodată. Patriarhul-mitropolit Nifon săvârșea, ca un monah ascultător, Sfânta Liturghie în fiecare zi.

Și din nou vrăjmașul, care lucrează prin oamenii lui, produce incurcături. Un boier moldovean, fugit de la curtea lui Ștefan cel Mare (1457—1504), Bogdan își părăsește familia și se căsătorește cu domnița Căplea, sora lui Radu. Patriarhul nu admite asemenea fărdelege ceea ce produce dezbinare între domn și mitropolit. Cu toate insistențele lui Radu, Nifon rămâne neclintit. Atunci, clerul îl acuză de amestec în treburile sale și ale neamului său. Nifon, cinstit, îi reproșează: să nu te joci cu sufletul tău, merge în biserică, se îmbracă în veșminte și afurisește pe boierul moldovean, pe domn și pe tot poporul care suportă nelegiuirile. Apoi, se dezbracă, pune veșmintele pe Sfânta masă și pleacă. La rândul său, Radu prounește ca nimeni să nu-l mai asculte, iar cel care îi va oferi găzduire să fie pedepsit el și casa lui. Numai un ucenic, Nea-oe din neamul Basarabilor, i-a dat cele necesare și l-a ținut în casa sa. Având vise groaznice și nălcări de tot felul, Domnul și-a dat seama de efectul blestemului și l-a căutat să vină la Curte. Sfântul a repetat, anatema și profetația că Domnul va muri chinuit. Aici se încheie activitatea Sfântului pe pământul românesc.

În vara anului 1505 Nifon-patriarhul trece Dunărea și prin Soția ajunge în Bitolia Macedoniai și apoi în Sf. Munte, cerând învoire să sălășuiască în Lavra Vătopedului în mijlocul multor monahi români din toate provinciile. El a plecat cu trei ucenici apropiați. Doi au trecut căre Domnul iar al treilea, Macarie, și-a dat viața în Tesalonica, pentru dreapta credință.

Împreună cu Ioasaf, a mers la Dionisiu, simțindu-și sfârșitul, dar acolo Nifon n-a spus cine este. Starețul i-a dat grele ascultări, deși era vârstnic, la grajd și la catări năvăși, pe care, cu blândețea sa, i-a liniștit, minunându-se de aceasta frații! Descoperit că este Patriarhul-mitropolit din Țara Românească, i s-a dat toată cinstirea și toți s-au bucurat de staturile, slujba și știința lui și pe mulți i-a întors la adevăr, câștigând pentru Hristos peste patru mii de suflete. Simțindu-și sfârșitul și-a pregătit totul și după Sfânta Liturghie s-a împărțit, a cerut iertare și binecuvântarea tuturor și du a o scurtă suferință a trecut către Domnul, la 11 august 1508. După înmormântare, ucenicul său Ioasaf a mers la Constantinopol istorisind viața Sfântului. Auzind otomanii l-au prins pe Ioasaf și l-au ars în foc, așa trecând la cele veșnice cu moarte mucenică. În același an se împlinește și profetația, pe Radu cel Mare îl ajung blestemele Sfântului, este scos din scaun și moare nemângăiat și anatematizat.

Ajungând pe tronul Țării Românești Neagoe Basarab (1512—1526) și cu rugăciunile și mijloacurile înțeleptului Nifon, es e trimis la Athos boierul Danciu să aducă Moaștele Sfântului pe pământul românesc. Starețul de la Dionisiu îngăduie acest lucru și odoarele sunt așezate în Mănăstirea Dealu, în 1515, după sfîntirea bisericii Mănăstirii Argeșului, Patriarhul Teolipt al Constantinopolului, cu soborul de ierarhi din țară și din străinătate, canonizează pe Sântul Patriarh-mitropolit Nifon, la 16 august 1517, pomenirea sa — fixându-se pe 11 august. Atunci s-a știut de către întreaga ortodoxie cine a fost și ce a făcut Marele ierarh pentru neamul românesc. S-au scris multe despre viața sa, în spec al Gavrilii Protul, Viața Sfântului Nifon, 1517, tradusă în românește de Udrște Năsturel, Sf. Nicodim Aghioritul, Mitropolitul Dostoie și apoi traducerea întâului episcop al Argeșului, I. Iosif. Slujba Sfântului a fost introdusă târziu în minei, în greacă, Constantinopol, 1843 și în românește, Neamț, 1847, dar credincioșii români totdeauna l-au cinstit.

În 1517, după ce credincioșii români s-au închinat lui Dumnezeu, au cinstit și al sărutat Moaștele în racla — cu capac în formă de turli (5 turnulețe — ca biserica Argeșului) — frumos împodobită de

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se inapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat

Știri din viața Eparhiei

— Precum este cunoscut, în luna iunie a.c., o furtună neobișnuită s-a abătut asupra parohiei Bazna, prot. Mediaș, jud. Sibiu, producând mari pagube materiale. A fost afectată atât biserica cât și casa parohială, cărora le-au fost distruse în întregime acoperișul.

Prin grija Parohiei Ortodoxe Române Mediaș-Catedrală, sub îndrumarea P.C. Prot. Ioan Găban, în zilele de 29 și 30 iunie a.c., a fost organizată o colecție în sprijinul parohiei afectate de calamitate.

Jertfelnicia bunilor credincioși s-a materializat în frumoase sume de aproape un milion de lei, care a și fost virată în contul parohiei Bazna. Bunul Dumnezeu să răsplătească tuturor celor ce au contribuit la această acțiune de suflet, inițiată de vrednicii lor păstori suleșteți.

— În ședința sa de lucru din 3 iulie a.c., Sf. Sinod al Bisericii noastre a aprobat în înținerea unui Seminar Teologic Liceal Ortodox, deocămdata pe lângă Liceul „Doamna Stanca” din Făgăraș, unde au și avut loc examene de admitere, fiind declarați reușiți 25 de elevi.

Menționăm că este al doilea Seminar Teologic al Eparhiei noastre, după cel de la Brașov și nădăjduim că va da rezultate bune în pregătirea profesională și cetățenească a viitorilor slujitori ai Bisericii noastre.

— Cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, cu concursul cadrelor medicale de la Spitalul Municipal din Mediaș a fost amenajată în incinta spitalului o Capelă ortodoxă, destinată serviciilor religioase pentru cei aflați în suferință sau în tratament în acest spital.

— În perioada 8—19 iulie a.c., cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie al Ardealului, s-au desfășurat la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu o nouă serie de cursuri preoțești de îndrumare.

Au luat parte preoții din Arhiepiscopia Sibului, Episcopia Alba Iuliei și Episcopia Harghitei și Covasnei.

Cursurile s-au desfășurat potrivit programului stabilit de Sf. Sinod, prelegerile programate au fost susținute de P. C. Pr. profesori ai Facultății de Teologie din Sibiu, urmate fiind de seminarii la care s-au dezbătut aspecte misionare, liturgice și sociale din viața parohiilor astăzi.

În fiecare dimineață în Capela mitropolitană s-a săvârșit pe rând de către preoții cursanți Sf. Liturghie cu predică, iar seara slujba Vecerniei cu cateheză.

— Sâmbătă, 27 iulie a.c., s-au desfășurat la Reședința mitropolitană din Sibiu, lucrările ședinței ordinare a Consiliului Eparhial Sibiu. Desfășurate sub președinția I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, lucrările au dezbătut pe larg o serie de probleme de interes bisericesc, cultural și misionar. Au fost adoptate hotărâri privind bunul mers al activității Arhiepiscopiei, problema religiei în școală și în armată, precum și alte probleme.

— Miercuri, 31 iulie a.c., s-au desfășurat în Piața Revoluției din Sibiu, festivitățile prilejuate de înălțarea în grad a promoției 1996 a absolvenților Institutului Trupelor de Uscat din Sibiu.

I. P. S. Mitropolit Antonie, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a oficiat o slujbă specială, după care a adresat un scurt cuvânt de binecuvântare și felicitare noii promoții de absolvenți, care prin ordinul Ministerului Apărării Naționale a primit numele de „General Ion Dragalina”, în amintirea eroului român căzut în primul război mondial.

Arhidiacon Dumitru Bălțat

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Anastasia”, sensibilă la tot ce este valoros în spiritualitatea ortodoxă, ne oferă în traducerea D-lui Boris Buzilă o operă mai puțin cunoscută în România, deși dintre cele mai importante, ale lui Nicolae V. Gogol, „Meditații la dumnezeiasca liturghie” (București, 1996, 108 p.). Geniu satiric de sub pana căruiua au ieșit Nasul, Revizorul, Mantaua, Suflete moarte, povestitor neîntrecut în „Serile în cătunul de lăngă Dikanka și Taras Bulba, Gogol a fost dublat de o natură meditativă, fiind un „chinuit de râvna mântuirii”, cum spune Dl. B. Buzilă în substanțiala sa introducere la „Meditațiile” pe care le-a tradus din original. Gogol a fost numit și „un Pascal al ste-pelor”.

Gogol trecuse prin Mănăstirea Optina, evident ca închinător, așa cum trecuseră și Dostoievski, și Rozanov, probabil și Tolstoi, într-o vreme în care influența lui Paisie de la Neamțu făcuse din această mănăstire un important centru isihast. Gogol a citit multe opere de spiritualitate. Îl cunoscuse pe Filaret al Moscovei, mare teolog, îi studiasse pe cunoscuții liturgiști Gherman al Constantinopolului, Simeon Tesalonicianul și Nicolae Cabasilas și pe scriitorul și teologul Alexei Homiakov. Dacă Dostoievski spunea că toată literatura rusă modernă a ieșit de sub „Mantaua” lui Gogol, prefațatorul notează că feroarea mistică a lui Dostoievski a ieșit tot de sub „mantaua” lui Gogol.

„Meditațiile” lui Gogol se încheie cu îndemnuri pastorale despre daturile Liturghiei către cei care o ascultă cu evlavie, și către preoții care o săvârșesc și îi trăiesc simbolurile și realitățile cu credință și cu frică de Dumnezeu. Scriitorul e bine documentat teologic și convingător în expunere și în tălcuire.

Dl. Boris Buzilă ne-a pus la dispoziție câteva amănunte despre legăturile dintre Gogol și Alexandru Sturdza, amănunte pe care le reproducem atât pentru cei care se ocupă de Istoria Basarabiei, cât și pentru cercetătorii din domeniul istoriei literaturii.

Alexandru Sturdza (1791—1854) era fiul lui Scarlat Sturdza și al principesei Moruzi. Tatăl său fusese primul guvernator al Basarabiei, după răpirea ei de către ruși, la 1812. Numind un „pământean” în această funcție, Tarul Alexandru I credea că va putea lua ochii localnicilor, amăgindu-i cu o așa-zisă... autonomie locală pe baze etnice... Din păcate, guvernatorul lui a durat foarte puțin (23 iulie 1812—17 iunie 1813), fiind înlocuit cu un rus (Apud Căpitan Gh. V. Andronachi: „Albumul Basarabiei în jurul marelui eveniment al Unirii” pag. 31).

Pe Alexandru Sturdza, mare filantrop, autor de scrieri moral-religioase, memorialist, prof. Ștefan Ciobanu îl caracteriza drept „mare patriot basarabeian, care visa unirea tuturor românilor”. În sprijinul acestei afirmații, cita aprecierile din rapoartele lui F. F. Vighel, fost vice-guvernator al Basarabiei, cu privire la boierimea basarabeiană din prima jumătate a veacului al XIX-lea: „Era în circulație un plan, ca, în Basarabia, drepturile și obiceiurile moldovenești, nu numai să fie păstrate, dar să fie și mai mult răspândite. El (Al. Sturdza) nu-și ascunde dorința de a-și vedea Moldo-Vlahia ca o împărăție deosebită (independentă), împreună cu Basarabia, Bucovina și Transilvania” (Șt. Ciobanu: „Cultura română în Basarabia” pag. 316, cf. Andronachi, op. cit., pag. 33—34).

În ultima ediție „prerevoluționară” a cărții lui Gogol „Fragmente alese dintr-o corespondență cu prietenii mei”, cea în care sunt incluse și „Meditațiile la dumnezeiasca liturghie” (pag. 119) sub un desen care îl înfățișează pe Al. Sturdza, găsim următoarea explicație:

„Cunoscutul pietist Aleksandr Skarlatovici Sturdza (...) a avut lungi discuții cu Gogol la Roma, în 1846, pe teme moral-religioase. În amintirile sale despre Gogol (Moskviteanin, 1852) scrie: Trebuie să mărturisesc că discuțiile noastre de la Roma s-au reflectat ca într-o oglindă în cartea „Fragmente alese dintr-o corespondență cu prietenii mei”. Aveau să se revadă și mai târziu, când Gogol s-a aflat la Odesa. Există scrisori ale lui Gogol adresate lui Sturdza i-a dăruit lui Gogol cartea sa „Despre îndatoririle cinului preotesc”.

După unele informații Gogol l-ar fi cunoscut și a purtat corespondență și cu Neofit Nevodcikov (n. 1824, mort la Ismail în jurul anului 1910) cel ce avea să devină arhi-episcop al Chișinăului (1892—1898).

ANTONIE P.

Neagoe Basarab, Odoarele Sfântului au fost trimise Mănăstirii Dionisiu din Sf. Munte. Obeștea de a ci, auzind de atâtea fapte minunate, de evlavia poporului român pentru Sfânt, fiind coplesit de atâtea daruri și milostenie, de către domnitorii români, au trimis lui Neagoe Capul și mâna strângă (palma) Sfântului. Cărturarul-domn le ținea ca pe o comoară și prin ele cerea mijlocirea Sfântului la Dumnezeu cel milostiv. Pe mormântul Patriarhului din Mănăstirea Dionisiu, voievodul român a ridicat o biserică ce se vede și astăzi. Simindurși sfârșitul, Neagoe a așezat Moaștele în ctitoria sa de la Argeș și a zăgrăvit pe Sfântul Nifon în pronaos. Aici au stat aproape cinci sute de ani: mâna a fost pusă de Iosif al Argeșului într-o cutie de argint, 1795, iar capul într-un mic locaș ferecat în metal prețios de arhimandritul Partenie și împodobit tot de către episcopul Iosif, 1799.

Reorganizându-se mitropoliile și episcopiile în 1949, de către vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian, urmașul lui Nifon, patriarh și mitropolit, s-a găsit potrivit ca Moaștele să odihnească în Episcopia organizată de Sfânt adică la Craiova, reședința Mitropoliei Olteniei. Aici se găsește și astăzi, în biserica Sf. Dumitru, catedrala Arhiepiscopiei Craiovei, unde nenumerăți credincioși vin și se roagă Marelui ierarh pentru pacea a toată lumea și pentru mîntuirea sufletelor noastre. Tot Părintele Patriarh Just nian a recititor biserica lui Radu cel Mare din București (Radu-Voda), unde își doarme somnul de veci (+ 1799). Cu câțiva ani înainte iubitul de Hristos-patriarh dăduse în folosință Seminarul teologic așezământul de pe ruinele vechiului palat.

Să cerem și noi acum mijlocirea Marelui ierarh care a organizat Biserica strămoșească, a luminat poporul și peste veacuri dănuie ecolul Seminarului „Nifon” din București și binefacerile culturii. Să păstrăm tot ceea ce este bun și de folos de la înaintași pentru a ne putea bucura cu sufletele și faptele lor în Domnul, acum și în vecii vecilor.

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru citoritori de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.